

konkret beskrivelse av hvordan hun arbeider som terapeut ut fra sin narrative tilnærming. Hun gir en spennende fremstilling av den enkelte familie og viser hvordan hun kan veksle mellom individualtimer med «symptombæreren» og samlinger med hele familien til stede.

Vi får i de enkelte tilfeller dessverre ikke greie på hvor mange terapisesjoner som forfatteren har brukt på hver enkelt familie. I noen av tilfellene får vi inntrykk av at hun har hatt relativt få møter med dem. Pasienten synes i de fleste tilfeller å bli betydelig bedre. Det skjer til dels dramatiske positive endringer med noen av dem, noe man vanligvis trenger lang tid for å oppnå. Seltzer synes ikke å ha fulgt familiene systematisk opp, derfor blir det ikke helt klart om bedringen er varig.

Det er en erfaren familieterapeut vi møter i boken, og det er fortjenestfullt at hun i så stor grad er villig til å eksponere seg som behandler ved å beskrive hvordan hun går frem. Jeg kan anbefale boken til Tidsskriftets lesere og andre interesserte.

Atle Roness

Psykiatrisk klinikk
Haukeland Universitetssykehus

Ny lærebok i psykiatri

Ulrik Fredrik Malt, Nils Retterstøl og Alv A. Dahl

Lærebok i psykiatri

942 s, tab, ill. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2003. Pris NOK 685
ISBN 82-05-28070-3

Forfatterne har udgivet en fuldstændig ny version af lærebogen fra 1994. Den er opbygget af 30 kapitler, som dækker alle områder inden for psykiatrien. Alle de kliniske kapitler indeholder vignetter, der illustrerer sygdomstilfældene. I flere er der optrykt skalaer til bedømmelse af psykopatologi. Dette er meget nyttigt og relevant og det kunne have været gjort mere konsekvent. Der er bokse med opstilling af diagnostiske kriterier, prognostiske faktorer, risikofaktorer. I nogle af de kapitler, der beskriver hvorledes forskellige signalstoffer påvirker hinanden, kunne der være gjort mere brug af diagrammer for at lette tilegnelsen af dette vanskelige stof.

Bogen er generelt velskrevet og lettillgängelig. Sproget er homogent, og man mærker ikke at forskjellige forfattere har vært involvert. Kapitlet om skizofreni kunne være mere udbygget med hensyn til beskrivelse af de psykopatologiske fænomener, ligesom omtalen af de psykososiale intervensjoner ved denne sykdom er meget kortfattede. Til gengæld er kapitlerne om angstlidelser,

krisereaksjoner, psykosomatiske lidelser, psykoseksuelle forstyrrelser og selvmord og selvmordsforsøg og konsultations-liaison psykiatri meget udbyggede og informative.

Lidt utradisjonelt for en lærebog i psykiatri inneholder den et stort interessant kapitel om psykiatriens historie, og inkluderer som noget nytt et stort kapitel om evidensbasert medicin, et emne af generell karakter. Forfatterens begrunnelse for at inkludere dette kapitel er at psykiatri er et fag på niveau med andre kliniske fag. Denne innstilling afspejler sig i bogens tekst.

I fremtidige utgaver må man forestille sig at den evidensbaserte tankegang mere selvfølgerlig inngår i gjennomgangen av behandlingen inden for de enkelte sygdomsområder. Dette er ikke konsekvent gjennomført i denne utgave. I forbindelse med de enkelte intervensjoner, der nevnes i de forskjellige kapitler, er der kun i ringe grad overvejelser over hvilken grad av evidens der er for den pågående intervensjon.

Bogen kan anbefales til medicinstuderende, alment praktiserende læger og læger under spesialistutdannelse i psykiatri. Den kan også anvendes av andre faggrupper, pasienter og pårørende.

Merete Nordentoft

Psykiatrisk afdeling
Bispebjerg Hospital
København

Undervurdert familievold

Stephen Amiel, Iona Heath, red

Family violence in primary care

427 s, tab. New York: Oxford University Press, 2003. Pris GBP 33
ISBN 0-19-262828-3

WHO gav i oktober i fjor ut den første globale rapporten om sammenhengen mellom vold og helse (1). Halvparten av rapportens 300 sider omhandler voldsformer som stort sett foregår i private rom. Disse omtales i engelske publikasjoner som «domestic violence», på norsk «familievold».

Alle leger trenger kunnskap om slik vold og dens følger for helse. Et særpreget patologisk agens, nemlig krenkelseserfaring, er nå både identifisert og forsøksvis kategorisert, om enn trolig ennå ikke korrekt kvantifisert. Muligens står primærlegen her – som så ofte ellers – i en særstilling når det gjelder behov for kunnskap om dette fenomenet. Hvis voldserfaring som bakgrunn for smerte eller sykdom ikke blir erkjent i førstelinjetjenesten, er sannsynligheten stor for at både unødvendig og feilaktig behandling i annen- og tredjelinjen blir konsekvensen. Det foreligger allerede en omfattende dokumentasjon av det fenomenet.

Redaktørene er begge allmennleger. Deres tilnærming til familievold er preget av dette erfaringsstedet. Vold mot barn, kvinner og eldre får mest oppmerksomhet. Som følge av sin profesjonelle erfaring vet de at krenkelsens

uhelse som oftest kommer i forkledning. De påpeker at personer som lider under en annens voldelige atferd, ofte tar på seg både skylden for skaden og skammen over å være krenket. De vet at familievolden ikke en abstrakt sosiologisk kategori, men en konkret, håndfast virkelighet. Den utøves av noen som står en nær, som har makt – og som misbruker denne. Vold er et fenomen som krever flerfaglig analyse, tilnærming og håndtering. Derfor er det i denne boken bidrag fra 34 forfattere, fra en rekke fagfelter. Her er medisin, sosiologi og psykologi like viktig som jus og demografi. Selvsagt har ulike fagpersoner forskjellig fagspråk, det er en berikelse. Men selv i mangfoldet mangler visse teoretiske perspektiver. Og ulike land har ulike lover. Den forskjellen lar seg kompensere.

Min konklusjon er: Boken er ikke uttømmende. Det skal mye til, gitt dens anliggende. Og den angår ikke bare primærleger, men alle leger som har opplevd at selv ikke den beste medisinske kunnskap var tilstrekkelig for å forstå en lidelse eller en smerte. De kan ha vært i berøring med en sterk patogen kraft: Volden som gjør både tilværelsen, kroppen og hjemmet uhjemlig.

Anne Luise Kirkengen

Oslo

Litteratur

1. Krug EG, Dahlberg LL, Mercy JA, Zwi AB, Lozano R, red. World report on violence and health. Genève: World Health Organization, 2002.

Viktig bok

WHO

The World Health Report 2003

Shaping the Future
193 s, tab, ill. Genève: World Health Organization, 2003. Pris USD 14
ISBN 92-4-156243-9

WHO gir hvert år ut *The World Health Report*. Temaene som tas opp, varierer en del fra år til år, men en gjennomgang av den globale helse-situasjonen er alltid med. Derfor er en stor del av boken tabeller

med en rekke helseindikatorer for forskjellige land og landområder. 2003-utgaven består av sju kapitler. Det første er stort sett en gjennomgang av det som kan leses ut av den omfattende helsestatistikken som er å finne i tabellene bakerst i boken. Kapittel 2 beskriver den nære sammenhengen mellom fattigdom og helsetilstand i utviklingsland. Ikke overraskende er ett kapittel viet HIV-epidemien. WHO's nye generalsekretær har allerede gjort seg bemerket i kampen mot AIDS, blant annet gjennom «3 by 5»-initiativet (tre millioner i behandling innen 2005). De neste kapit-

lene tar for seg to andre infeksjonssykdommer: En gammel som kan være overvunnet i løpet av få år (polio), og en som først ble identifisert i 2003 (SARS). Det sjette kapitlet er viet ikke-infeksiøse sykdommer, i hovedsak hjerte- og karsykdommer, tobakksrelaterte sykdommer generelt og trafikkskader. Det faktum at disse problemene er i ferd med å bli blant de viktigste utfordringene også i fattigere deler av verden er et sentralt tema. I det siste kapitlet er det behovet for styrking av helse-systemer som blir diskutert. Mangelen på helsearbeidere og svak helsepolitisk styring kan vise seg å bli to avgjørende begrensninger i arbeidet med å få helsefremmende tiltak ut til de mange som trenger dem.

Ingen av kapitlene inneholder oppsiktsvekkende informasjon eller uttalelser, men alle gir en god og oversiktlig gjennomgang av viktige temaer og er god lesning både for «eksperter» og andre. Heller ikke dette året kommer man utenom *The World Health Report* hvis man er engasjert i internasjonale helsespørsmål.

Atle Fretheim

Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten

Laserbehandling

Hans-Peter Berlien, Gerhard J. Müller

Applied laser medicine

740 s, tab, ill. Berlin: Springer, 2003
ISBN 3-540-67005-X

Dette er en omfattende bok som henvender seg til alle som anvender laser i sitt daglige arbeid. Innledningsvis gis det inngående informasjon om laserfysikk og en beskrivelse av de forskjellige lasersystemer som anvendes i moderne medisin i dag. Deretter er det en gjennomgang av hvordan laserlys påvirker biologisk vev. Det er en utførlig omtale av fotodynamisk behandling.

Videre redegjøres det for hvilken plass laserbehandling har innen fagområdene øre-nese-hals, gastroenterologi, dermatologi, plastikkirurgi, urologi, ortopedi, kirurgi og gynekologi. Til slutt er det et kapittel om sikkerhet innen laserbehandling.

Dette er en velskrevet bok med mange gode illustrasjoner, og den vil være til nytte for alle som arbeider innen dette fagfelt. Til tider er den detaljert og omfattende. De med noe erfaring på fagfeltet vil ha best nytte av boken, en nybegynner bør velge en mindre omfattende bok.

Nils-Jørgen Mørk

Hudavdelingen
Rikshospitalet

Pedagogisk lærebok

Jorma Styf

Kompartmentsyndrom – diagnostik, behandling og komplikasjoner

187 s, tab, ill. Lund: Studentlitteratur, 2003.
Pris SEK 263
ISBN 91-44-02958-6

Forfatteren av denne boken er overlege og dosent ved Sahlgrenska Universitetssjukhuset i Göteborg. Han begynte å interessere seg for emnet i 1988 i forbindelse med en oversiktsartikkel. I årene som fulgte «modnet artikkelen» og ble til en doktoravhandling og nå en lærebok. Den er delt i tre hovedavsnitt.

Første del (86 sider) omhandler akutt kompartmentsyndrom. Her gis en inngående og pedagogisk fremstilling av etiologi, patogenese og patofysiologi samt behandling og komplikasjoner ved akutt muskellossjesyndrom. Jeg har sjelden lest en så grundig og samtidig lettlest fremstilling av dette problemkomplekset, som vi som arbeider i den kliniske hverdag stadig frykter. Her er lett forståelige figurer og oversiktstabeller samt fylldige beskrivelser av symptomer og funn. Forfatteren har også funnet plass til en oversikt over definisjoner og terminologi samt et historisk kapittel som er interessant lesning. Han beskriver også postoperativ behandling med nyere metoder som sekundær sårlukking med dermatotrasjon med «vessel-loop»-teknikk.

I andre del omtales kronisk kompartmentsyndrom, som særlig rammer idrettsutøvere og personer som utsettes for gjentatte belastninger under muskelarbeid. Kroniske smerter i leggene hos idrettsutøvere kan være klinisk utfordrende, og det dreier seg om en pasientgruppe med store krav til resultater. Her finnes spesielt leseverdige kapitler om klinisk diagnostikk og differensialdiagnostikk.

Tredje del tar for seg det interstitielle rommets sammensetning og funksjon, i tillegg er det teoretisk og praktisk gjennomgang av trykkmåling i vev. Siste kapittel omhandler ødemer i ekstremitetene.

Forfatteren behandler et multidisiplinært problem. Kapitlene om kronisk kompartmentsyndrom vil være interessante for fysioterapeuter og idrettsleger. Den akutte formen må diagnostiseres og behandles i løpet av få timer. Etter å ha etterkontrollert vår egen avdelings resultater de siste ti år, er det skuffende å finne ut at selv erfame leger og sykepleiere ofte stiller diagnosen for sent. Boken bør derfor finnes på alle vaktrom og avdelinger hvor man behandler akutte skader på ekstremitetene.

Leiv M. Hove

Ortopedisk Klinikk
Haukeland Universitetssykehus

Institusjoners sosiologi

Olav Garsjø

Institusjon som hjem og arbeidsplass

501s, tab, ill. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2003.
Pris NOK 410.
ISBN 82-05-28097-5.

Dette er en omfattende og grundig lærebok som henvender seg til alle som har med institusjoner å gjøre, spesielt dem som utdanner seg til yrker innenfor institusjonsomsorgen. Forfatteren, som er sosiolog, er førsteamanuensis og underviser i samfunnsfag for helse- og sosialfagstudenter ved Høgskolen i Oslo.

Institusjoner handler om de svakeste av de svake, for mange er det endestasjonen i livet. Forfatteren ønsker å gi et bidrag til debatten om hvordan vi skal ta hånd om de svakeste i vårt samfunn. Hans erfaringer og eksempler er mest fra barnevernsinstitusjoner, HVPU-institusjoner og aldersomsorgen, i liten grad fra psykiatriske institusjoner og somatiske sykehus. Et siktemål er å øke innsikten og bevisstheten om det å arbeide i institusjoner og bevisstheten om egen funksjon og rolle.

Boken er bygd opp omkring tre perspektiver: Institusjonen som arbeidsplass, institusjonens historie, samfunnsmessige funksjon og institusjonen som sosialt system og institusjonen som hjem.

I andre deler behandler han makt og avmakt, institusjonskonflikter, og avstanden mellom idealer og realiteter. Han går grundig inn på debatten om institusjonenes berettigelse og den altfor raske nedbyggingen uten oppbygging av gode alternativer, noe som ofte er økonomisk motivert. Han nevner også de sterke motkreftene som alltid vil vise seg når man vil forandre en institusjon.

Forfatteren går utførlig inn på kritikken av institusjonene, spesielt innenfor eldreomsorgen, et tema som i høy grad er aktuelt i dagens debatt i mediene og politikken. Han begrunner hvorfor vi må ha institusjoner, og beskriver forutsetninger for en god institusjon. I siste kapittel peker han på de utfordringer som institusjonene står overfor. Vi som i 1970–80-årene arbeidet med å endre de psykiatriske institusjoner i Norge, savner nok at forfatteren ikke har fått med seg de til dels dramatiske endringer som skjedde her (1). Men boken er preget av omfattende kunnskaper og erfaringer som ikke bare er av interesse for leger og andre institusjonsarbeidere. Alle vil vi komme i personlig berøring med en eller flere institusjoner i vårt liv som pårørende til foreldre, barn, slektninger og venner eller som institusjonsbeboere selv.

Jarl Jørstad

Sandvika

Litteratur

1. Vaglum P, Karterud S, Jørstad J. Institusjonsbehandling i moderne psykiatri. Oslo: Universitetsforlaget, 1984.